

Верховної Ради України, 1993, 350. - с. 472.

2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» №2210-III від 11.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України, 2001, №12. - с. 64.

3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» № 236/96-ВР від 07.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 36. - с. 164.

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України №690-р від 19.09.2012 «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2013-2023 року» // Офіційний вісник України. – 2012, №71. – с.2882.

5. Прокопов О.А. Світовий досвід використання програмно-цілевих інструментів щодо підвищення конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному ринку інформаційних послуг / О.А. Прокопов // Зовнішня торгівля: право та економіка. – К.: 2012. – 4(63). – С.51-61.

6. Порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про звільнення від відповідальності за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції». 2013. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/90082>

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України №132-р від 06.02.2013 р. «Про затвердження плану дій щодо поглиблення співробітництва між Україною та Організацією економічного співробітництва та розвитку на 2013–2016 роки». – 2013. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/132-2013-%D1%80>

8. Проект Закону України №2749 від 05.04.2013 р. «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» // Прес-служба АМКУ. - К.: 2013. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/98102>

9. ОЕСР рекомендує Україні посилити повноваження АМКУ // Прес-служба АМКУ. – К.: 2009. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua>

УДК 339.9+334.02

Скоробогатова Н.Є.

канд. економ. наук, доцент

Національний технічний університет України «КПІ»

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ І ЄС В МЕЖАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И ЕС В РАМКАХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

INNOVATION AND INVESTMENT COOPERATION UKRAINE AND EU WITHIN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Досліджено динаміку співробітництва між Україною та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності за останнє десятиліття. Визначено основні напрями та галузі знань, які є привабливими для співпраці з боку країн ЄС та України. На основі проведеного аналізу систематизовано фактори, що впливають на реалізацію інноваційно-інвестиційного співробітництва на міждержавному рівні, та надано пропозиції щодо мінімізації їх негативного впливу. Всі висновки підтверджено фактичними даними міжнародних рейтингів та статистичними даними світових організацій. Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційного співробітництва між

країнами, що базується на концепції сталого розвитку. Особливістю запропонованого підходу є врахування економічного, екологічного та соціального ефекту. Також запропонований підхід дозволяє визначити привабливість окремого інноваційного проекту для кожної з країн-учасниць з врахуванням факторів ризику і невизначеності. Надано рекомендації щодо підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного співробітництва України і країн ЄС.

Ключові слова: інвестиції, інновації, ефективність, інноваційно-інвестиційна діяльність, сталий розвиток, міжнародне співробітництво, ризики.

Исследована динамика сотрудничества между Украиной и ЕС в сфере инновационно-инвестиционной деятельности за последнее десятилетие. Определены основные направления и области знаний, которые являются привлекательными для сотрудничества стран ЕС и Украины. На основе проведенного анализа систематизированы факторы, влияющие на реализацию инновационно-инвестиционного сотрудничества на межгосударственном уровне, и даны предложения по минимизации их негативного влияния. Все выводы подтверждены фактическими данными международных рейтингов и статистическим данным международных организаций. Предложен методический подход к оценке эффективности инновационно-инвестиционного сотрудничества между странами, основанный на концепции устойчивого развития. Особенностью предлагаемого подхода является учет экономического, экологического и социального эффекта. Также предложенный подход позволяет определить привлекательность отдельного инновационного проекта для каждой из стран - участниц с учетом факторов риска и неопределенности. Даны рекомендации по повышению эффективности инновационно-инвестиционного сотрудничества Украины и стран ЕС.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, эффективность, инновационно-инвестиционная деятельность, устойчивое развитие, международное сотрудничество, риски.

The dynamics of cooperation between Ukraine and the EU in the field of innovation and investment over the past decade. Determined based on the direction and areas of knowledge that are appealing to the cooperation of the EU and Ukraine. On the basis of a systematic analysis of the factors affecting the implementation of innovation and investment cooperation at the international level, and suggests ways to minimize their negative impact. All findings are confirmed evidence of the international ratings and statistics from international organizations. The methodical approach to evaluating the effectiveness of innovation and investment cooperation between the two countries, based on the concept of sustainable development. Feature of the proposed approach is the consideration of economic, environmental and social effects. Also, the proposed approach allows to determine the attractiveness of a particular innovative project for each of the countries - participants, taking into account the risk factors and uncertainties. The recommendations to improve the efficiency of innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU.

Keywords: investment, innovation, efficiency, innovation and investment, sustainable development, international cooperation, risks.

Вступ. Економічний розвиток країн призвів до того, що масштаби співробітництва між компаніями стирають кордони. Поглиблюючи зв'язки, у окремих держав, що залучені до співпраці, з'являється значна кількість можливостей, серед яких нові ринки збуту продукції, економія на масштабах виробництва, залучення кваліфікованого персоналу з інших країн, подекуди з різним рівнем підготовки та відмінним мисленням. Україна, в цьому випадку не є виключенням. Об'єктивна необхідність підштовхує державу розвивати зв'язки з іншими країнами, зокрема, з одним з наймогутніших угруповань на сьогоднішній день – Європейським Союзом. Вирішення проблеми сталого розвитку з врахуванням обмеженості та вичерпності економічних ресурсів, збалансованим розвитком суспільства неможливий в межах однієї країни. Тому актуальним є пошук ефективної співпраці між Україною та іншими країнами світу, зокрема країнами ЄС, у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності щодо забезпечення сталого розвитку.

Дослідженням організації та оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності займалась значна кількість вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких В.Д. Шапіро [7], Ю.М. Бажал [6], Д.М. Стеченко [13], В.П. Александрова [1], С.В. Валдайцев [2], Ю.М. Вербицька [3] та ін. Завдяки роботам науковців було розкрито та досліджено значна кількість концепцій, що стали основою для національних програм подолання наслідків кризи. У дослідженнях, очолюваних вищезазначеними діячами було виявлено каталізатори економічних процесів на міжрегіональному рівні як чинники державної політики збільшення інвестиційних ресурсів та зростання частки капіталу, залученого в національну економіку. Проте вважаємо, що залишаються недостатньо дослідженими питання організації ефективної співпраці між Україною та світовими угрупованнями, зокрема з ЄС,

у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку.

Постановка завдання. Метою роботи є розробка методичних і практичних рекомендацій з удосконалення організації та оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної співпраці між Україною та ЄС у контексті концепції сталого розвитку. Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- аналіз динаміки співпраці між Україною та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності, визначення тенденцій та факторів, що на них впливають;
- удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності інвестиційно-інвестиційної співпраці країн на засадах концепції сталого розвитку;
- надання практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності співпраці України з країнами ЄС у рамках інновацій та інвестицій.

Методологія. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці та методичні розробки провідних вітчизняних і зарубіжних учених у галузі інвестиційної діяльності країни. Вирішення наукових завдань здійснювалось з використанням наступних методів дослідження: критичного аналізу при визначенні стану та проблем інноваційно-інвестиційної співпраці України з ЄС; наукового узагальнення та систематизації при визначенні та групуванні факторів, які впливають на інноваційно-інвестиційну діяльність на світовому рівні; методи математичної статистики при обчисленні та аналізі динаміки інноваційно-інвестиційної співпраці України з ЄС. Результати дослідження, висновки та рекомендації обґрунтовано шляхом комплексного підходу.

Результати дослідження. Враховуючи політичні та економічні аспекти, що превалюють на сьогоднішній день в Україні, а саме необхідність прийняття кардинально нових рішень для стабілізації загальної економічної ситуації у державі, існує необхідність співробітництва з одним з найбільш впливових та могутніх угруповань, як Європейський Союз. Беручи до уваги те, що Україна є безпосереднім об'єктом Європейської політики сусідства, маючи спільний кордон з 6 членами спільноти, та планує входження до ЄС, маємо змогу констатувати, що співпраця з будь-якою з країною членом є позитивним зрушенням у напрямку руху на захід.

Станом на 2012 рік Україна приймала участь у розробці та реалізації 27 рамкових проектів, загальна бюджетна вартість яких оцінюється у 5,86 млн. євро. Найбільш активна співпраця проводиться з такими країнами, як Польща, Чехія та Литва. Серед учасників проекту є як університети – 54%, так і підприємства малих і середніх масштабів (25%). Портфель в технологічних областях включає в себе 37% промислових технологій, 37% енергетики та технологій навколишнього середовища, у інформаційно-комунікативних технологіях 19% і 7% у біотехнологіях і медицині [10].

Проаналізувавши фактичні угоди та суми інвестицій [9], визначено, що значна кількість технологій, розроблених на території України або вітчизняними науковцями, впроваджувалась або за межами держави, або за браком коштів чи інших ресурсів не доходила до етапу розробки та реалізації проектів (рис. 1). За галузями лідирують медицина, машинобудування, ресурсозберігаючі та енергозберігаючі технології, виробництво нових матеріалів та речових, проекти у галузі будівництва та енергетики. Щодо технологій, то варто безперечно виділити приладобудування та машинобудування в цілому. Не меншої уваги заслуговує медицина, біологія, хімічна промисловість та нові матеріали і речовини.

Таким чином, інноваційну продукцію за межі держави реалізовувало у 2011 році 378 підприємств, що на 35 підприємств більше, ніж у 2010 році. Проте, у відсотковому співвідношенні до загального обсягу реалізованої продукції, їх частка становить 29,8%, проти 40,7 % у попередньому році. Зазначимо, що за весь аналізований період з 2001 р. до 2011 р., за останній рік відсоткова частка була найнижчою.

Важливого значення у сфері інноваційної діяльності має патентно-ліцензійна складова. Реєстрація винаходу, технології, розробки повинна бути здійснена, у разі успішності, одразу після їхньої апробації. Серед кількості охоронних документів, зареєстрованих на території України переважають такі галузі, як медична, сільськогосподарська, транспортна, хімічна, фізико-математична та біологічна. В той час, коли за міжнародними патентами переважають такі галузі як, технічна, біологічна та сільськогосподарська. Помітно значну відмінність у кількості запатентованих документів на користь державного Департаменту інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що інноваційна діяльність є надзвичайно ризиковою сферою і вимагає значного вливання фінансових ресурсів, проте дає змогу здобути лідерство за тим чи іншим напрямом впровадження. З точки зору співробітництва між країнами, важливе місце посідає інвестиційна складова. Станом на 2012 рік, з країн-членів ЄС до України надійшло 39411,2 млн дол. США, тобто майже 80% прямих іноземних інвестицій, що були здійснені усіма країнами в економіку України.

Порівнюючи з 2011 роком, маємо змогу визначити, що загальний приріст становить 4056 млн дол. США лише з країн, що входять до числа ЄС. Аналізуючи географічну структуру можна визначити, що найбільші грошові вливання здійснив Кіпр – 25,5% (або 12645, 5 млн дол. США) від загального обсягу вкладень, та 32% від інвестицій з ЄС. Наступним лідером за грошовими надходженнями є Німеччина, яка спрямувала понад 7380 млн дол. США в Україну. Нідерланди та Австрія також активно фінансують економічну діяльність в державі, інвестувавши 4822 млн дол. США та 3423 млн дол. США відповідно [9].

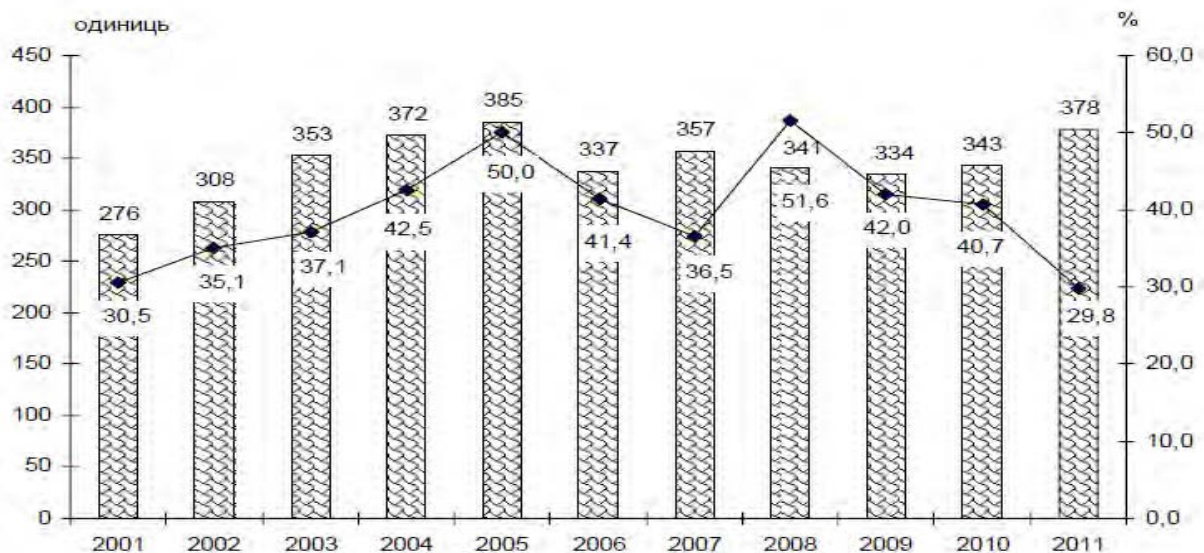

Рис. 1. Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межами України, та її частка в загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції

Порівнюючи кількість інвестицій, спрямованих у окремих країнах Євросоюзу на розробки і дослідження маємо змогу зазначити, що фінансування відрізняється значною мірою. Таким чином, однією з першочергових перешкод для розвитку інноваційного напрямку в Україні є недостатнє сприяння держави з боку виділення коштів. Для порівняння у таблиці 1 зазначено кількість коштів, що виділяється у провідних європейських країнах та в Україні.

Таблиця 1

Внутрішні витрати країн на дослідження та розробки, % від ВВП [9, 10]

Країни	Роки											
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Японія	3,12	3,17	3,2	3,17	3,32	3,4	3,44	3,45	-	-	-	
Ісландія	2,95	2,95	2,82	-	2,77	2,99	2,68	2,64	3,11	-	-	
США	2,71	2,6	2,6	2,53	2,56	2,6	2,66	2,79	-	-	-	
Данія	2,39	2,51	2,58	2,48	2,46	2,48	2,58	2,85	3,06	3,06	3,09	
Україна	0,027	0,02	0,034	0,018	0,006	0,021	0,02	0,03	0,01	0,008	0,01	

У зв'язку з тим, що інноваційна діяльність носить ризиковий характер, приватні інвестори зацікавлені інвестуванням у інші проекти, менш ризикові та швидко прибуткові. Найвищими витратами державного сектору з-поміж інших характеризуються Німеччина, Австрія, Ісландія та Данія. ЄС ввів спеціальний критерій на рівні 3% від сукупного ВВП для створення динамічної та конкурентоздатної економіки на світовому ринку, за умовами Лісабонської стратегії. План розвитку на нове десятиліття «Європа – 2020» також приймає дану умову. Зазначеного рівня з 27 країн досягли лише Швеція - 3,42%, Фінляндія - 3,87%, для яких метою тепер зазначено витрати на рівні 4% ВВП, та Данія 3,09% [10].

Україна на розвиток інновацій у країні витрачає значно менше. Порівнюючи показники з Польщею, значення для якої одне з найнижчих у Європі, зазначимо, що в Україні витрачається приблизно у 1,6 разів менше. У 2011 році на інноваційну діяльність 14333,9 млн. гривень, з яких державним бюджетом виділено 149,2 млн. гривень, при ВВП 1314569 млн. гривень (або 0,01 %) [9]. Слід також зазначити, що загальна сума витрат на інноваційну діяльність в Україні за усіма джерелами фінансування за роками не перевищує асигнувань розвинених країн у інноваційний сектор лише з державного сектору.

Проведений аналіз довів, що наступною перепорою, важливою як для інноваційного розвитку, так і для міжнародного співробітництва, є корумпованість влади, присутність тіншового сектору економіки. Економістами та провідними вченими багатьох європейських країн даний факт часто піднімається у пресі та на зібраннях національного та інтернаціонального характеру. Для обрахунку рівня неформальної економіки часто використовують рейтинг міжнародного недержавного агентства з боротьби з корупцією Transparency International. У 2012 році Україна посідала 144 місце у рейтингу, поряд з такими країнами як Бангладеш, Камерун, Республіка Конго та Сирія [11].

Аналіз літературних джерел свідчить, що перешкодою на шляху до співробітництва з іншими країнами також може бути несприятливий інвестицій клімат, нестабільна економічна ситуація та незадовільний імідж країни на світовій арені. Світова практика використовує для оцінки економіки, та наявності умов для ведення бізнесу міжнародний рейтинг Doing Business. Вища позиція означає що регуляторне середовище є більш сприятливим для запуску та роботи фірми. Щорічно незалежними експертами проводиться оцінка за 10 показниками, які мають різну вагу, в процесі обробки формують місце країни у списку. Серед критеріїв варто виділити наступні: реєстрація підприємств (1); отримання дозволу на будівництво (2); підключення до системи енергопостачання (3); реєстрація власності (4); кредитування (5); захист інвесторів (6); оподаткування (7); міжнародна торгівля (8); забезпечення виконання контрактів (9); рішення про неплатоспроможність (10) (табл. 2). Місце України за даним рейтингом з року на рік, на жаль, понижується. Таким чином, у 2007 році спостерігається 128 позиція, а у 2012 році 152, що пов'язане з затяжними проявами глобальної фінансової кризи, наслідки якої Україна намагається подолати до тепер.

Таблиця 2

Індекс Doing Business в Україні у динаміці за роками 2007-2012 [8]

Роки	Загальне місце у рейтингу	Місце країни за окремими показниками									
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
2007	128	101	107	-	133	65	142	174	106	26	139
2008	139	109	174	-	138	68	141	177	120	46	140
2009	145	128	179	-	140	28	142	180	131	49	143
2010	142	134	181	-	141	30	109	181	139	43	145
2011	145	118	179	161	164	32	109	181	139	43	150
2012	152	116	182	166	149	23	117	165	145	42	157

Розглядаючи окремо кожен показник, з якого компонується рейтинг, слід зазначити, що підписані контракти виконуються досить успішно. Критерій виконання контрактів є найвищим серед усіх, що беруться до уваги. Кредитування осіб здійснюється без особливих перешкод, таким чином за даним напрямом спостерігається 23 місце у рейтингу за 2012 рік, порівняно з 65 позицією у 2006 році. Проте даний показник не можна сприймати як цілком позитивний. Найбільші проблеми в українській економіці за даними рейтингу спостерігаються у податковій сфері. Таким чином, надто велика кількість різноманітних податків, значні обсяги часу на підготовку податкових звітів та величина податку від частки прибутку створюють значні перешкоди для відкриття та подальшого ведення бізнесу для підприємців. В Україні спостерігається нестабільність за напрямом прийняття рішень про платоспроможність, тобто відсоток відшкодувань, час та додаткові витрати на закриття неплатоспроможної фірми є довготривалим та витратним процесом для підприємців.

Важливим аспектом у розробці та впровадженні інновацій, безперечно, є ресурсна база, економічна стабільність, проте не можна оминати таку важливу складову як людський потенціал та забезпечення країни даним видом ресурсу. Серед населення країн Європи частка працівників сфери науки та технологій у останні з аналізованих років досягає 50%, що позитивно відображається на усіх сферах інноваційної діяльності держав. Щодо країн з низьким відсотковим співвідношенням, з року в рік динаміка свідчить про зростання рівня високоосвіченого населення. Дані по Україні свідчать про наявність 1/3 від частки усього населення країни працездатного віку саме категорії, що задовольняє вище поставленим критеріям.

Ще однією, не менш важливою проблемою на сучасному етапі розвитку України вважаємо недосконалість методичної бази з визначення ефективності використання можливостей співробітництва при реалізації інноваційних проектів. Важливість питання зростає лінійно з довготривалими проявами наслідків глобальної фінансової кризи, та низьким місцем України на світовій арені щодо конкурентоспроможності. Тобто всі елементи - виробничий, науковий, інформаційний, економічний та інші - не мають достатнього рівня розвитку, що не лише не стимулює, а й пригальмовує розвиток інноваційного напрямку будь-якої галузі економіки. Одним з можливих виходів є залучення до співпраці високорозвинених та передових країн у сфері управління та розробки інновацій.

Таким чином, необхідно дослідити основні етапи проведення обрахунків та визначення інтегрованого показника, що міг би допомогти на етапі впровадження міжнародного проекту визначити його доцільність, масштабність та обсяги необхідних подальших фінансових впливань у розвиток. Необхідно врахувати непередбачувані ризики, що можуть виникнути уже в процесі реалізації проекту, та застосувати необхідні важелі для їх мінімізації з якомога меншими загальними втратами. Внаслідок інноваційно-інвестиційного співробітництва результат може бути виражений як в додаткових обсягах грошових надходжень, так і в покращеннях соціального характеру, надання державі перспективних можливостей для подальшої співпраці з іншими партнерами та країнами. Послідовність етапів оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційного співробітництва на міжнародному рівні пропонуємо визначати наступним чином:

1. Обчислення базових показників доцільності інвестування в інноваційний проект (чиста приведена вартість, внутрішня норма доходності, дисконтована ний період окупності, індекс прибутковості).

2. Визначення ефективності впровадження інноваційного проекту (економічна ефективність, суспільна ефективність, інші види ефективності).

3. Оцінка впливу проекту на конкурентоспроможність національної економіки (індекси конкурентоспроможності національних економік, ефективність експорту високотехнологічних товарів, ефективність продукції національних підприємств).

4. Корегування на вплив ризикових факторів (ідентифікація видів ризику, оцінка можливих негативних наслідків, впровадження заходів мінімізації).

5. Обчислення інтегрованого показника прийняття рішення про інвестування.

Після визначення доцільності вкладання коштів необхідно прорахувати можливі ефекти, що виявляються внаслідок співробітництва над конкретним проектом чи їх портфелем. Таким чином, можливі ефекти вважаємо за раціональне розподілити на три основні групи, серед яких важливе місце займають суспільна та економічна ефективності, третя група поєднує інші види які є вагомими, що не включені до складу попередніх двох груп.

Загальна економічна ефективність проекту обчислюється, додаючи показники результативності використання технологій, обладнання та сировинних ресурсів:

$$E_{ек} = E_{техн} + E_{обл} + E_{с'} \quad (1)$$

де $E_{техн}$ - ефективність впровадження технологій; $E_{обл}$ - ефективність нового обладнання; $E_{с'}$ - ефективність сировинних ресурсів.

Суспільна ефективність поєднує регіональну ефективність, галузеву ефективність та бюджетну ефективність. Розподіл здійснюється залежно від внутрішніх мотивів та ступеню їх досягнення, а також зовнішніх мотивів – важелем вимірювання яких є продуктивність у суміжних секторах. Вважаємо за доцільне даний вид ефективності розглядати в залежності від наявних інвестицій:

$$E_{супл} = E_{рег} + E_{гал} + E_{бюдж} \quad (2)$$

де $E_{рег}$ - регіональна ефективність впровадження інноваційного проекту; $E_{гал}$ - галузева ефективність сектору народного господарства; $E_{бюдж}$ - бюджетна ефективність проекту;

Для отримання кінцевих даних застосування лише деяких видів ефективності є недоцільним,

адже лише поєднання та вплив суміжної результативності може демонструвати остаточні показники впровадження конкретного проекту:

$$E_{\text{ін}} = E_{\text{глоб}} + E_{\text{екол}} + E_{\text{соц}}, \quad (3)$$

де $E_{\text{глоб}}$ - глобальний ефект впровадження проекту; $E_{\text{екол}}$ - екологічна ефективність; $E_{\text{соц}}$ - соціальний ефект.

Аналізуючи вищенаведені індикатори маємо змогу побачити, що кожен вид ефективності складається зі значної кількості показників меншого масштабу для полегшення проміжного процесу об'рахунку кінцевого критерію. Результат оцінки ефективності проекту сприймається з врахуванням вагомості кожного з критеріїв відповідно до конкретного проекту. Впроваджена інновація у вигляді оціночного критерію має на меті допомогти у реальному часі та наявних можливостях і ресурсах прийняти рішення про вкладення значної суми коштів, враховуючи те, що проект передбачається до впровадження під керівництвом представників більше ніж з однієї країни.

Беручи до уваги участь у міжнародному співробітництві, при впровадженні проектів інноваційного характеру, важливим учасником є держава та визначення першочергової її ролі у цьому процесі та розрахунок ефектів, які можуть бути отримані в результаті проведених робіт. Оцінюючи ефективність конкурентоспроможності економіки, вважаємо за доцільне розрахувати конкурентоспроможність економіки до та після участі країни у реалізації інновацій спільно з учасниками з інших країн.

Висновки. За результатами дослідження визначено, що стратегічними напрямками співробітництва з залученням нововведень є охорона навколишнього середовища, енергетика, медико-фармацевтична галузь, машинобудування та інформаційні технології. Для участі у міжнародному співробітництві за даним напрямком важливим є здійснення економічних реформ, таких як введення безвізового режиму, укладення угод про зону вільної торгівлі, запровадження стратегії залучення та використання зовнішньої допомоги. Пріоритетами інноваційної політики на національному рівні повинно бути створення інноваційних кластерів, забезпечення якісної та безкоштовної вищої освіти, підвищення бюджетних витрат на НДДКР за досвідом розвинутих країн.

Згідно з проведеного дослідження виявилось, що існує значна кількість перешкод на шляху реалізації спільних інноваційних проектів з ЄС. Нагальними проблемами є недостатнє фінансування інноваційної діяльності з боку державного сектору, корумпованість влади та присутність тіньового сектору економіки, несприятливий інвестиційний клімат. Позитивним аспектом до співпраці є наявність висококваліфікованого персоналу для участі у проектах з кооперації. Підтвердженням даних висновків виступають дані міжнародних рейтингів та статистичні дані світових організацій.

Науковою новизною є запропонований методичний підхід визначення ефективності використання співробітництва при реалізації спільних інноваційних проектів, що заснований на комплексному підході до оцінювання ефективності для кожної з країн-учасниць проекту та врахуванні економічних, соціальних та екологічних факторів. Інтегрований показник щодо прийняття рішення базується на врахуванні ефективності інвестиційної пропозиції, ефективності від впровадження конкретного інноваційного проекту та ефекту, який отримується державою з врахуванням факторів ризику. Розрахунок базується на використанні кількісно обчислюваних та якісних показників. Запропонований методичний підхід містить загальні положення оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційного співробітництва на міждержавному рівні, що можуть підлягати корегуванню згідно з врахуванням особливостей конкретного проекту. Практична цінність результатів проведеного дослідження полягає в наданні інструментарію для обчислення величини ефекту від реалізації спільних інноваційно-інвестиційних проектів за участю України та країн ЄС.

Подальшого дослідження потребує проблема розробки запобіжних заходів щодо захисту національних виробників наукоємних галузей з боку іноземних конкурентів при розробці та реалізації інноваційних проектів.

Література:

1. Александрова В.П. Економічні аспекти державного програмування інновацій / В.П. Александрова // Вісник Інституту економічного прогнозування. – 2002. - № 1 (1). – С. 18 – 39.
2. Валдайцев С.В. Управление инновационным бизнесом / С. В. Валдайцев. – М.: Юнити-Дана, 2001. – 343с.
3. Вербицька Ю. М. Інвестиційно-інноваційна діяльність як чинник соціально-економічного розвитку регіону / Ю.М. Вербицька // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8. – С. 151 – 156.
4. Данилишин Б. М. Інвестиційна політика в Україні : [монографія] / Б.М. Данилишин, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. — Донецьк: «Юго-Восток, Лтд», 2006. — 292 с.
5. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року [Текст] : [Постанова КМУ

від 21 липня 2006 р. № 1001] : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

6. Економічна оцінка державних пріоритетів технологічного розвитку / За ред. Ю.М.Бажала. – К.: Ін.т екон. прогнозування НАН України, 2002.

7. Мазур И.И. Управление проектами: Учебное пособие / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге / Под общ. ред. И.И. Мазура. — 2-е изд. — М.: Омега-Л, 2004. — с. 664.

8. Отчет о конкурентоспособности регионов Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://competitiveukraine.org>

9. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

10. Офіційний сайт статистики ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

11. Офіційний сайт Transparency International Україна 2012-2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/>

12. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів : [монографія] : у 2 ч. – Ч. 2 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 273 с.

13. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: навч. посібн. / Д.М. Стеченко. – К: Вища школа, 2002. – 254 с.

УДК 330.101:314.145

Черніченко Г.О.

доктор економ. наук, професор

Єфременко А.В.

Донецький національний університет

ТЕОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ТЕОРИИ МОДЕРНИЗАЦИИ В КОНТЕКСТЕ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

MODERNIZATION THEORIES IN THE CONTEXT OF POST- INDUSTRIAL DEVELOPMENT

Стаття присвячена дослідженню теорій модернізації в контексті постіндустріального розвитку. У зв'язку з тим, що процес всесвітньої модернізації триває близько 400 років, з XVIII по XXI століття, тому поділ його лише на дві стадії – недостатньо детальний для цілей модернізаційного дослідження. Таким чином, досліджено теоретичні основи, принципи та причини виникнення теорій модернізації в наслідку постіндустріального розвитку.

Розглянуто сутність, причини виникнення, етапи становлення, типологію та значення теорій модернізації в контексті постіндустріального розвитку. Виділено три хвилі досліджень, присвячених модернізації, кожна з яких породила безліч теорій і запропонувала свою інтерпретацію процесу цивілізації. Внаслідок цього розглянуті наступні теорії модернізації, а саме: класичної, постмодернізаційної, теорії екологічної модернізації, рефлексивної модернізації, теорії множинності наших часів, вторинної модернізації тощо.

Ключові слова: модернізація, «модерніті», постіндустріальний розвиток.

Статья посвящена исследованию теорий модернизации в контексте постиндустриального